

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สี่ทศวรรษแห่งการพัฒนาของไทยได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในด้านเศรษฐกิจและสังคม สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในด้านครอบครัว สาธารณสุข การศึกษา การทำงาน วิถีการดำเนินชีวิต และค่านิยม ดังจะพบได้ว่ามีครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นสตรีมีสิทธิและบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น ทางด้านสาธารณสุขพบได้ว่า อัตราการเกิดและตายลดลง การตายด้วยโรคติดเชื้อที่ป้องกันได้ลดลงอย่างมาก ขณะที่การตายโดยอุบัติเหตุ โรคหัวใจ โรคเครียดเพิ่มมากขึ้น ทางด้านการศึกษาพบว่า สัดส่วนของผู้ที่ได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่คนในสังคมบางกลุ่มยังขาดโอกาสทางการศึกษา ในด้านการทำงาน สัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรลดลง ขณะที่แรงงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น การดำเนินชีวิตมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น วัฒนธรรมของชาวต่างชาติได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้น สื่อประเภทต่างๆ ที่มีมากขึ้นและทันสมัยขึ้นได้เข้ามามีอิทธิพลต่อคนไทยอย่างมาก และค่านิยมของคนไทยได้เปลี่ยนไปโดยนิยมเป็นหนี้ นิยมวัตถุ เป็นบริโภคนิยมมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อปัญหาสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่าแม้ว่าการพัฒนาในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมาได้ส่งผลให้เศรษฐกิจและสังคมของไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมากในหลายด้าน แต่ขณะเดียวกัน ปัญหาหลายประการอันสืบเนื่องมาจากผลของการพัฒนาได้เกิดขึ้นและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ได้แก่

- ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การหย่าร้าง คนชราขาดคนดูแล เด็กเร่ร่อน เป็นต้น
- ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของสังคม เช่น ความเหลื่อมล้ำของรายได้ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด การพนัน อาชญากรรมต่างๆ จี๊ปลักัน ช่มชู้ เป็นต้น
- ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม เช่น การนิยมวัตถุ การนับถือความร่ำรวยโดยไม่สนใจที่มาของความร่ำรวย การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัว การส่งลูกหรือภรรยาไปเป็นโสเภณี เป็นต้น
- ปัญหาเกี่ยวกับการเสื่อมของศีลธรรมและจริยธรรมอื่นๆ ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการและในองค์กรเอกชน การซื้อสิทธิขายเสียง การยกพวกตีกันของนักเรียนต่าง

สถาบัน การใส่ยาบ้าในน้ำให้คนงานดื่ม การหลอกลวงแรงงาน การขายผลผลิตและอาหารที่มีพิษตกค้าง การปลอมปนสินค้า การโฆษณาเกินความจริง เป็นต้น

ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงจุดบกพร่องของสังคมที่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่สามารถพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงสิทธิ บทบาท หน้าที่ ค่านิยมที่พึงประสงค์ การรู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม และประพฤติปฏิบัติในขอบข่ายของศีลธรรมจรรยาที่ดีงาม

นอกจากนั้น ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ยังได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ผลของความเจริญทางด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ อาทิ เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง แหล่งอบายมุข โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานและละเมิดสิทธิเด็ก สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ รวมถึงปัญหาสุขภาพเสื่อมโทรมทั้งทางกายและทางจิตใจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งแสดงถึงความห่วงใยของพระองค์ต่อปัญหาความเสื่อมโทรมทางจริยธรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน ดังนี้

"ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่น่าวิตกก็คือ ทุกวันนี้ ความคิดอ่านและความประพฤติหลายๆ อย่างซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่ว ความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับ แล้วพากันปฏิบัติโดยไม่รู้สึกระส่ำระสาย จนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีตมกลงไป ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธ จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง แต่ละท่านแต่ละฝ่าย ต้องยึดหลักการให้มันคงที่จะไม่ทำสิ่งใดๆ ที่ชั่วที่เสื่อม ต้องกล้าและบากบั่นที่จะทำแต่สิ่งที่เป็นความประพฤติปฏิบัติชอบบังเกิดเพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับ" (พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยฯ 18 พฤศจิกายน 2532)

ในขณะที่สังคมกำลังอยู่ในขั้นตอนของกระบวนการพัฒนานั้น การสื่อสารจะถูกใช้เพื่อส่งเสริมและขยายการพัฒนา ตลอดจนทำให้งานพัฒนาดำเนินไปได้โดยสะดวก การสื่อสารจะทำหน้าที่เป็นกลไกสังคมที่จะผลักดันให้สังคมพัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ หน้าที่ของการสื่อสารใน

ภาวะของการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาจึงเน้นที่การให้ข่าวสาร การชักจูงใจ และการให้การศึกษ (ปรมะ สตะเวทิน, 2539)

สื่อมวลชน (Mass Media) อาทิ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ ล้วนมีขีดความสามารถสูงในการเข้าถึงประชาชนจำนวนมากของประเทศ มีพลังในการสร้างและสะท้อนประชามติ ทำให้ประชามติสนับสนุนสิ่งที่ดีงาม ทำให้ผู้ที่ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้องมีกำลังใจในการที่จะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งปวง ในขณะที่เดียวกัน เมื่อมีสิ่งที่ไม่ดีงาม เป็นพิษเป็นภัยและเป็นอันตรายต่อสังคม สื่อมวลชนก็สามารถช่วยจัดสิ่งชั่วร้ายนั้นได้โดยการขุดคุ้ยสืบเบาะแสของความไม่ดีไม่งามในสังคม สะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์สู่ประชาชนและผู้มีอำนาจหน้าที่เพื่อให้เกิดการแก้ไขอย่างจริงจัง

ในบรรดาสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวผู้รับสารมากที่สุด โทรทัศน์สามารถเพิ่มพูนผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมได้มากกว่าเมื่อเทียบกับสื่อมวลชนแขนงอื่น ๆ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533) มีผลการวิจัยที่พบว่าในบรรดาประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์ มนุษย์ใช้ประสาทสัมผัสส่วนตามากที่สุดถึงร้อยละ 75 รองลงมาคือส่วนหูร้อยละ 13 ส่วนร่างกายร้อยละ 6 ส่วนลิ้นร้อยละ 3 และส่วนจมูกร้อยละ 3 (วนิดา จึงประสิทธิ์, 2528) ด้วยเหตุที่โทรทัศน์เป็นสื่อที่เสนอทั้งภาพและเสียง จึงเป็นสื่อประเภทเดียวที่สามารถตอบสนองการรับรู้ของมนุษย์มากที่สุดและมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวผู้รับสารมากที่สุด

คุณลักษณะของโทรทัศน์ (จุมพล รอดคำดี, 2532) มีดังนี้

1. โทรทัศน์สามารถสื่อสารไปยังกลุ่มคนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ทั้งยังสามารถส่งไปได้ในระยะไกล
2. โทรทัศน์ทำการส่งสารทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน โทรทัศน์จึงเป็นสื่อมวลชนที่แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้เห็นอย่างชัดเจน น่าชม และน่าติดตาม
3. โทรทัศน์สามารถแสดงภาพให้เห็นเหมือนจริง ทำให้เกิดความเชื่อ ความสนใจ ความเลื่อมใส และสามารถชักจูงให้เกิดการคล้อยตามได้ง่ายกว่าสื่อชนิดอื่นๆ
4. โทรทัศน์สามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจและจดจำสารได้ง่าย

โทรทัศน์จึงมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะโทรทัศน์มีส่วนในการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม โทรทัศน์อาจก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม คือพัฒนาคนให้สมบูรณ์ ให้ความรู้ ทักษะคิด และค่านิยม หรืออาจให้ผลในด้านลบคือ เป็นการบ่อนทำลายระบบของสังคมโดยรวม

รายการสารคดีทางโทรทัศน์ ก็เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคม กล่าวคือ นอกจากจะเป็นสื่อโทรทัศน์ที่มีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวผู้รับสารมากที่สุดแล้ว

รายการสารคดียังมีคุณค่าอยู่ที่ผลกระทบของรายการที่มีต่อประชาชนทั้งในด้านความคิดและการกระทำ เป็นรายการที่นำเสนออย่างมีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ของสังคม และเป็นการแสดงความรักผิดชอบของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม (ปิยพรรณ กลิ่นขจาย, 2536)

คุณลักษณะเด่นของรายการสารคดี คือข้อเท็จจริงที่นำเสนอในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งล้วนมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งสิ้น แง่มุมหรือความคิดที่นำเสนอในรายการสารคดีจึงมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของมนุษย์ การถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ออกมาเป็นรายการสารคดีจึงเปรียบเสมือนเป็นภาพสะท้อนของสังคมมนุษย์ รายการสารคดีจึงมิใช่รายการเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เป็นรายการสำหรับทุกคนในสังคมซึ่งมีส่วนร่วมในการสร้างและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (ปิยพรรณ กลิ่นขจาย, 2536)

ในปี พ.ศ. 2546 บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ซึ่งมีนายสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ เป็นกรรมการผู้จัดการได้ผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ประเภทสารคดีชีวิตขึ้น โดยใช้ชื่อว่า รายการ “คนค้นคน” ออกอากาศเป็นครั้งแรกทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2546 นับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน รายการ “คนค้นคน” ผลิตขึ้นจากแนวคิดที่ว่ารายการสารคดีชีวิตทางโทรทัศน์ที่ออกอากาศในประเทศไทยนั้นมีความขาดแคลน แม้ว่ารายการสารคดีทางโทรทัศน์สามารถมีอิทธิพลด้านความคิดต่อผู้รับสารได้มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเรื่องสั้น หรือนิยาย และเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมในเชิงสร้างสรรค์สังคมมากกว่ารายการบันเทิง แต่ในภาพรวมรายการประเภทสารคดีก็ยังไม่ได้รับความนิยมนักในส่วนของผู้ผลิตและผู้ชม จึงมีความสมควรที่รายการสารคดีชีวิตทางโทรทัศน์จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างจริงจัง

รายการ “คนค้นคน” เป็นรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดีชีวิต ใช้กลวิธีการเดินเรื่องแบบสารคดีเชิงละคร หรือ Docu-Drama มีนายสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และนายประสาน อิงกันันท์ เป็น “คนเดินเรื่อง” หรือผู้ดำเนินรายการ เดินทางไปค้นหาเรื่องราวจากหลากหลายชีวิตมาถ่ายทอดแก่ผู้ชม

จุดเด่นของรายการ “คนค้นคน” อยู่ที่การนำเสนอแง่มุมต่างๆ ของชีวิต “คนค้นคน” ในเชิงลึก ตรงกับความเป็นจริงทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยปราศจากการบิดเบือน หรือเติมแต่ง รายการ “คนค้นคน” จึงเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนภาพความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมสู่สาธารณชน และความเป็นจริงส่วนใหญ่ก็หนีไม่พ้นปัญหาสังคม ทั้งปัญหาความยากจน การขาดการศึกษา การอพยพของชาวนบทุสมือง คนพิการ สิ่งเสพติดให้โทษ เด็กเร่ร่อน คนชราขาดคนดูแล ตลอดจนความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ และอื่นๆ

อย่างไรก็ดี แนวคิดแก่นที่รายการคนค้นคนมักนำเสนอ นั้นไม่ใช่ปัญหาสังคม แต่คือแง่คิดด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิตที่น่าเอาเยี่ยงอย่างของ “คนค้นคน” ที่ต่อสู้ทั้งเพื่อตนเอง ครอบครัว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อส่วนรวม อาทิ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน ยึดมั่นในสัมมาอาชีพ รู้จักฟังตนเอง รู้จักเสียสละ ความเมตตาอารี ความกตัญญูกตเวที ความกล้าหาญ ตลอดจน

ความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรของชาติ ที่ผู้ชมรายการสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตนเองต่อไป ซึ่งตอนที่อยู่ในกระแสความนิยมของประชาชนอย่างมากเมื่อต้นปี พ.ศ. 2548 ก็คือ ตอน "ปู่เย็น...เฒ่าพระนง" ที่ไม่เพียงแต่เป็น "คนต้นเรื่อง" วัย 106 ปีที่มีวิถีชีวิตที่แปลก น่าค้นหา แต่ยังมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปี่ยมด้วยสาระแง่คิดด้านจริยธรรม ทั้งการรู้จักฟังตนเอง ชื่อสัตย์ สุจริต ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ

รายการ "คนค้นคน" ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คนหลากหลายสาขาอาชีพ และถือกำเนิดขึ้นในยามที่รายการเน้นความบันเทิง โดยเฉพาะประเภทคิวิโชว์กำลังได้รับความนิยมสูง ได้สร้างมิติใหม่ให้กับวงการสารคดีทางโทรทัศน์ของเมืองไทย โดยสามารถหันเหความสนใจของผู้ชมจำนวนมากจากรายการเพื่อความบันเทิงมาสู่การเปิดรับรายการสารคดี

"ช่วงแรกที้ออกอากาศไปคนดูเยอะ โดยเฉพาะสื่อ เรายังสับสนว่า ดังเพราะสื่อเชียร์หรือเป็นฟีดแบคจริงๆ พอออกอากาศประมาณ 3-4 เทป เริ่มมีการตอบรับทางอินเทอร์เน็ต จดหมายโทรศัพท์ เราเริ่มรู้แล้วว่า อาหารจานนี้มีคนกินจริงๆ เหมือนคนกำลังหิวแล้วเราเอาของโปรดไปให้ก็กินกันใหญ่ และกินอย่างมีความสุขด้วย ถือว่าเราโชคดี ทำในเวลาที่มีขนาดพอดี ทุกอย่างมันพอดี ลงตัว" (บทสัมภาษณ์นายสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ, Nationjobs.com)

ด้วยจุดยืนที่จะให้เป็นรายการสร้างสรรค์เพื่อสังคม เป็นทางเลือกสวนกระแสรายการบันเทิงที่กำลังเฟื่องฟูในปัจจุบัน ทำให้รายการ "คนค้นคน" ได้รับรางวัลรายการส่งเสริมความรู้ดีเด่นในการประกาศผลรางวัลโทรทัศน์ทองคำครั้งที่ 18 เมื่อเดือนมีนาคม 2547 และได้รับรางวัลผลงานดีเด่นด้านสิทธิมนุษยชนในสื่อมวลชนระดับชาติ ประจำปี 2547 จากตอนยายไฮ คนหวงแผ่นดิน ตอนยายสม และตอนเหยื่อธรรมชาติ โดยองค์กรนิรโทษกรรมสากลแห่งประเทศไทย (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย)

สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาของรายการสารคดีโทรทัศน์ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความนิยมในรายการสารคดีโทรทัศน์ของผู้รับสาร ทำให้รายการสารคดีที่แฝงสาระและแนวคิดที่เป็นประโยชน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ผู้ชมสามารถเปิดรับความบันเทิงไปพร้อมกับสาระที่แฝงอยู่ ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมในภาพรวม และสามารถตอบสนองได้ทั้งความสำเร็จในการบรรลุถึงบทบาทหน้าที่ต่อสังคมของสื่อมวลชนและความสำเร็จในเชิงธุรกิจของผู้ผลิตในเวลาเดียวกัน

นอกจากเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาคุณภาพสื่อสารคดีทางโทรทัศน์เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์สังคมอย่างเต็มที่แล้ว บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ผู้ผลิตรายการสารคดี "คนค้นคน" ยังได้

จำหน่ายของที่ระลึกจากทางรายการ เช่น หมวก เสื้อยืด และวีซีดี เพื่อหารายได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และจัดประกวดสารคดีรางวัล "คนค้นคน" เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้งานเขียนสารคดีเติบโต เป็นที่รู้จักในวงกว้างยิ่งขึ้น นอกจากนั้นในแต่ละสัปดาห์ รายการจะเชิญชวนให้ผู้ชมเขียน "คำโดนใจ" หรือ "คำคมของชีวิตตัวเอง" ส่งมายังรายการ ซึ่งเงินรางวัล 3,000 บาท เป็นการสนับสนุนให้เกิดการมองโลกในแง่บวกที่เป็นบวก เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านกำลังใจในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลต่อไป

สรุปได้ว่า รายการ "คนค้นคน" ก่อให้เกิดผลดีทั้งในระดับสังคมและระดับบุคคลดังนี้คือ

1. เนื้อหาของรายการที่นำเสนอแง่มุมต่างๆของชีวิตที่หลากหลาย และสะท้อนปัญหาสังคมหลายๆ ด้าน ตลอดจนการจำหน่ายของที่ระลึกของรายการเพื่อนำรายได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เปรียบเสมือนประตูให้ผู้ชมสัมผัสกับอีกมุมหนึ่งของสังคม เป็นการปลูกจิตสำนึกของประชาชนต่อสังคมส่วนรวม สร้างความเข้าใจ การยอมรับ ตลอดจนการช่วยเหลือเกื้อกูลให้เกิดขึ้นในระบบสังคม

2. เนื้อหาที่สะท้อนแนวคิดด้านจริยธรรมของคนต้นเรื่อง อาทิ การต่อสู้ชีวิตด้วยความเพียร อดทน กล้าหาญ กตัญญู และการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนการจัดการประกวดคำโดนใจ หรือคำคมของชีวิตในแต่ละสัปดาห์ เป็นการส่งเสริมการทำความดีของปัจเจกบุคคล ให้แก่งคิดในการดำเนินชีวิต และสนับสนุนการมองโลกในแง่บวกเพื่อสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต

3. สร้างมิติใหม่ให้รายการสารคดี ทำให้รูปแบบการนำเสนอรายการสารคดีทางโทรทัศน์ในประเทศไทยได้รับการพัฒนา สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้มากขึ้น และเนื่องจากธรรมชาติของรายการสารคดีมีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ของสังคม ความนิยมที่เพิ่มขึ้นของรายการสารคดีจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการสร้างสรรค์สังคม

4. การจัดโครงการประกวดสารคดีรางวัล "คนค้นคน" ทำให้งานเขียนสารคดี ที่ไม่ได้รับความสำคัญในปัจจุบัน ได้รับการส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างยิ่งขึ้น เพราะนอกจากงานเขียนสารคดีจะมีคุณค่าในเชิงวรรณศิลป์แล้ว การที่สารคดีมีเนื้อหาที่แฝงด้วยสาระความรู้และมีพื้นฐานบนความเป็นจริง ยังเป็นการส่งเสริมความเป็นสังคมแสงปัญญาอีกด้วย

โดยภาพรวมทุกวันนี้ ในประเทศไทยที่กำลังอยู่ในขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ในภาวะที่กำลังเผชิญกับปัญหาสังคม สื่อมวลชนในฐานะที่มีขีดความสามารถสูงในการเข้าถึงประชาชนจำนวนมากของประเทศจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและขยายการพัฒนาสังคม เรื่องราวต่างๆ ในสังคมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ถูกนำเสนอทางสื่อมวลชนได้รับความสนใจและแก้ไขจากสังคมมากมายหลายเรื่องด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นต่างๆ ทางการเมือง ปัญหาแรงงาน ธุรกิจการค้า หรือปัญหาสังคม เช่น การจราจร สิ่งแวดล้อม ชุมชนแออัด โสเภณี ยาเสพติด โรคนอกรีต ศิลธรรม

อาชญากรรม ฯลฯ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนมีความสำคัญในการพัฒนาสังคม (ประมะ สตะ เวทิน, 2539)

ด้วยเหตุที่รายการสารคดีเป็นรายการที่น่าเสนอน่าสนใจมีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ของสังคม และเป็นการแสดงความรักความรับผิดชอบของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม (ปิยพรรณ กลิ่นขจร, 2536) และความเป็นสื่อโทรทัศน์ ที่มีอิทธิพลด้านความคิดต่อผู้รับสารมากกว่าสื่อมวลชนแขนงอื่นๆ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารายการสารคดี "คนค้นคน" ซึ่งเป็นรายการสารคดีชีวิตทางโทรทัศน์เพียงรายการเดียวในปัจจุบันที่น่าเสนอเนื้อหาในเชิงสร้างสรรค์สังคมผ่านการสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรม มีกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อสังคมมากมาย และประสบความสำเร็จในด้านผู้ชมสูงในปัจจุบัน ในขณะที่รายการสารคดีชีวิตทางโทรทัศน์ในประเทศมีอยู่น้อยมากในปัจจุบัน และกำลังอยู่ในช่วงเวลาของการเจริญเติบโต ผู้วิจัยจึงหวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยผลักดันและพัฒนาคุณภาพของสื่อประเภทนี้ได้ไม่มากนัก

เนื่องจากแนวคิดหรือแก่นที่แฝงอยู่ในเนื้อหาของรายการคือ ตัวสาร (message) ที่ผู้ผลิตรายการต้องการสื่อถึงผู้ชม และคือส่วนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้ชม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเนื้อหาของรายการในแง่มุมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมซึ่งเป็นเจตนารมณ์หลักของผู้ผลิตรายการสารคดี โดยหวังว่าการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ทราบถึงการแสดงบทบาทของรายการสารคดีชีวิตเชิงละครทางโทรทัศน์ในการสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรม และทำให้เห็นแนวโน้มของการสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรมต่างๆ ที่แฝงอยู่ในเนื้อหาของรายการ เพื่อให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา ปรับปรุงพัฒนาการนำเสนอรายการสารคดีชีวิตทางโทรทัศน์ให้มีเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์สังคมที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมสูงสุดต่อไป

ปัญหานำการวิจัย

1. เนื้อหาของรายการ "คนค้นคน" สะท้อนปัญหาสังคมด้านใดบ้าง
2. รูปแบบการดำเนินชีวิตของ "คนค้นเรื่อง" ที่ปรากฏในรายการ "คนค้นคน" สะท้อนแนวคิดด้านจริยธรรมอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคม โดยการสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจำแนกและแจกแจงประเภทของปัญหาสังคมที่สะท้อนจากเนื้อหาของรายการ "คนค้นคน"
2. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตที่สะท้อนแนวคิดด้านจริยธรรม โดยการสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจำแนกและแจกแจงแนวคิดด้านจริยธรรมที่สะท้อนจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของ "คนค้นเรื่อง" ที่ปรากฏในรายการ "คนค้นคน"

ขอบเขตการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาของรายการ "คนค้นคน" ในแง่มุมการสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรม โดยจะศึกษาย้อนหลังเป็นเวลาประมาณ 1 ปี คือตั้งแต่การออกอากาศในวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ซึ่งจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเนื้อหาการสะท้อนปัญหาสังคม จำนวน 43 ตอน (25 เรื่อง) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของ "คนค้นเรื่อง" ในด้านการสะท้อนแนวคิดด้านจริยธรรม จำนวน 31 ตอน (19 เรื่อง)

2. ปัญหาสังคมที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย รวมทั้งสิ้น 21 ด้าน ได้แก่

- ปัญหาความยากจน
- ปัญหาการว่างงาน
- ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง
- ปัญหาคอร์รัปชัน
- ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ
- ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม
- ปัญหาโสเภณี
- ปัญหาอัศวินบาตรกรรม
- ปัญหาอาชญากรรม
- ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ
- ปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว
- ปัญหาประชากร
- ปัญหาเด็กเร่ร่อน
- ปัญหาคนชราขาดคนดูแล
- ปัญหาคนพิการ
- ปัญหาการขาดการศึกษา
- ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ
- ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม
- ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์
- ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- อื่นๆ

3. แนวคิดด้านจริยธรรมที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย รวมทั้งสิ้น 27 ด้าน ได้แก่

- มีระเบียบวินัย
- มีความซื่อสัตย์ สุจริต
- มีความยุติธรรม

- ชยัน
- ประหยัด
- ยึดมั่นในสัมมาอาชีพ
- สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
- รู้จักคิดริเริ่ม
- รู้จักวิจารณ์อย่างมีเหตุผล
- รู้จักตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- กระตือรือร้นในการปกครองระบบประชาธิปไตย
- รักและเทิดทูนชาติ
- รักและเทิดทูนศาสนา
- รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์
- มีพลานามัยทางด้านร่างกายสมบูรณ์
- มีพลานามัยทางด้านจิตใจสมบูรณ์
- รู้จักพึ่งตนเอง
- มีอุดมคติ
- มีความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- มีความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงทรัพยากรของชาติ
- รู้จักเสียสละ
- มีความเมตตาอารี
- มีความกตัญญูกตเวที
- มีความกล้าหาญ
- มีความสามัคคี
- มีความสมถะ ไม่โลภ อยู่อย่างพอเพียง
- อื่นๆ

นิยามศัพท์

รายการ "คนค้นคน"	หมายถึง	รายการสารคดีชีวิต รูปแบบการนำเสนอแบบสารคดีเชิงละคร (Dramatizatiional Documentary หรือ Docu-drama) ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในหลากหลายแง่มุมในสังคมไทย และออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทุกวันอังคาร เวลา 22.00 - 23.00 น.
คนเดินเรื่อง	หมายถึง	ผู้ดำเนินรายการในรายการ "คนค้นคน" ได้แก่ นายสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และนายประสาน อิงคนันท์

คนนำเรื่อง	หมายถึง	ผู้นำเสนอบทนำและบทสรุปในรายการ "คนค้นคน" คือ ดร. อภิวัฒน์ วัฒนางกูร
คนค้นเรื่อง	หมายถึง	บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รูปแบบการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตในแง่มุมมองหนึ่งได้รับการถ่ายทอดผ่านรายการ "คนค้นคน" ให้เป็นประเด็นหลักในแต่ละตอน
เนื้อหา	หมายถึง	รายละเอียดที่เป็นตัวบุคคล เหตุการณ์ เวลา สถานที่ สภาพแวดล้อม ที่ปรากฏในรายการ "คนค้นคน" ทั้งภาพและเสียง ที่รวมตลอดถึงบทบรรยาย บทสัมภาษณ์ บทสนทนา เสียงดนตรี และเสียงประกอบที่เสริมความหมายที่สมบูรณ์ให้แก่ภาพที่ปรากฏทางโทรทัศน์ และประกอบกันเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของ "คนค้นเรื่อง" ที่รายการ "คนค้นคน" ต้องการนำเสนอต่อผู้ชม
ปัญหาสังคม	หมายถึง	สภาวะการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อการเป็นอยู่ของบุคคลจำนวนหนึ่ง เป็นสถานการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมาก มีผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดของคนส่วนใหญ่ ซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่ยอมรับและไม่พอใจต่อเหตุการณ์นั้น และทุกคนรับรู้ว่าจะต้องร่วมกันกระทำการแก้ไขเพื่อให้ปัญหานั้นบรรเทาเบาบางลงหรือทำให้ดีขึ้น ปัญหาสังคม 21 ด้าน ที่คาดว่าจะมีปรากฏในรายการ "คนค้นคน" ได้แก่

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ หมายถึง สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจที่คนในสังคมจำนวนมากรู้สึกว่าคุณค่าของตน และต้องการจะแก้ไขให้ดีขึ้น ได้แก่
  - 1.1 ปัญหาความยากจน
  - 1.2 ปัญหาการว่างงาน
  - 1.3 ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง
2. ปัญหาทางการเมือง หมายถึง สภาวะการณ์ทางการเมืองที่คนในสังคมจำนวนมากรู้สึกว่าคุณค่าของตน และต้องการจะแก้ไขให้หมดไปหรือเบาบางลงได้แก่
  - 2.1 ปัญหาคอร์รัปชัน

3. ปัญหาทางสังคม หมายถึง ภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่คนในสังคมจำนวนมากรู้สึกว่าคุณค่าของคุณค่าของตน จึงต้องการที่จะแก้ไข ได้แก่
- 3.1 ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ
  - 3.2 ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม
  - 3.3 ปัญหาโสเภณี
  - 3.4 ปัญหาอัตวินิบาตกรรม
  - 3.5 ปัญหาอาชญากรรม
  - 3.6 ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ
  - 3.7 ปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว
  - 3.8 ปัญหาประชากร
  - 3.9 ปัญหาเด็กเร่ร่อน
  - 3.10 ปัญหาคนชราขาดคนดูแล
  - 3.11 ปัญหาคนพิการ
  - 3.12 ปัญหาการขาดการศึกษา
  - 3.13 ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ
  - 3.14 ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม
  - 3.15 ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์
  - 3.16 ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

อื่นๆ หมายถึง ปัญหาสังคมอื่นๆ นอกเหนือจากปัญหาสังคม 20 ด้านข้างต้น เช่น ปัญหาเด็กไร้สัญชาติ เป็นต้น

การสะท้อนปัญหาสังคม	หมายถึง	การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของ "คนต้นเรื่อง" และการสื่อความหมายหรือย่อความหมายของปัญหาสังคมที่ "คนต้นเรื่อง" และ/หรือ บุคคลต่างๆ ที่ปรากฏในรายการเผชิญด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านต่อผู้ชม
รูปแบบการดำเนินชีวิต	หมายถึง	วิธีการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็น "คนต้นเรื่อง" ในรายการ "คนค้นคน" กระทำพฤติกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันตามลักษณะนิสัยหรือบุคลิกที่เป็น
จริยธรรม	หมายถึง	แนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี ทั้งทางกาย วาจา และใจ เป็นแนวทางที่สังคมยอมรับว่าถูกต้องเหมาะสม และเป็นประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

แนวคิดด้านจริยธรรม หมายถึง จริยธรรมที่แจ่มแจ้งมาจาก “คุณลักษณะของคนไทยที่มีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบัน 10 ประการ” ประกอบกับจริยธรรมที่สังคมไทยให้ความสำคัญในปัจจุบันคือ “มีความสมถะ ไม่โลภ อยู่อย่างพอเพียง” และแนวคิดด้านจริยธรรมอื่นๆ รวมทั้งสิ้น 27 ด้าน ได้แก่

1. มีระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบแผน กฎข้อบังคับ ข้อกำหนดของหมู่คณะ ตลอดจนใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริงทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น
3. มีความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตนอย่างเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผลโดยปราศจากอคติ
4. ขยัน หมายถึง การพยายามอย่างเข้มแข็งในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดความสำเร็จลุล่วงด้วยความขยัน อดทน หนักแน่น สม่ำเสมอ อย่างไม่ย่อท้อ
5. ประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้เงินและทรัพยากรต่างๆ ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด รวมถึงการออมทรัพย์ไว้ใช้ในยามจำเป็นหรือเก็บไว้เป็นทุนสำรองต่อไป
6. ยึดมั่นในสัมมาอาชีพ หมายถึง การเลือกทำงานหรือประกอบอาชีพที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและศีลธรรม
7. สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ หมายถึง การมีความตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและประเทศชาติ และพยายามปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองดี
8. รู้จักคิดริเริ่ม หมายถึง การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการกระทำต่างๆ เช่น การประดิษฐ์สิ่งของขึ้นเอง การวางแผนปรับปรุงความเป็นอยู่หรือการทำงานให้ดีขึ้น
9. รู้จักวิจารณ์อย่างมีเหตุผล หมายถึง การมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราว สิ่งของ หรือพฤติกรรมของบุคคลอย่างตรงตามความเป็นจริง

10. รู้จักตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมายถึง การมีความสามารถในการตัดสินใจ กระทำการหรือแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยพิจารณาถึงเหตุ และผลเป็นสำคัญ
11. กระตือรือร้นในการปกครองระบบประชาธิปไตย หมายถึง การมีเจตคติที่ดีต่อ การปกครองระบอบประชาธิปไตย และกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิต่างๆ ภายใน ขอบเขตที่เหมาะสมอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย
12. รักและเทิดทูนชาติ หมายถึง การมีความจงรักภักดีต่อชาติและมีพฤติกรรมที่ แสดงถึงจิตสำนึกอันดีงามที่จะช่วยสร้างเสริมความเจริญมั่นคงของชาติ
13. รักและเทิดทูนศาสนา หมายถึง การมีจิตใจเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาและปฏิบัติ ตามคำสอนของศาสนาในลักษณะของศาสนิกชนที่ดี
14. รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ หมายถึง การมีความจงรักภักดีต่อองค์ พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ เทิดทูนพระเกียรติคุณ และพร้อมที่จะกระทำ การเพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ตลอดไป
15. มีพละนามัยทางด้านร่างกายสมบูรณ์ หมายถึง การสร้างสุขนิสัยที่ดี การมี ความเป็นอยู่ที่ถูกลักษณะ ทำให้ร่างกายปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพ แข็งแรง สมบูรณ์
16. มีพละนามัยทางด้านจิตใจสมบูรณ์ หมายถึง การมีอัธมโนทัศน์ดี มีสุขภาพจิต ดี สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข
17. รู้จักพึ่งตนเอง หมายถึง การวางตนไม่ให้เป็นที่เดือดร้อนแก่ผู้อื่นและช่วยเหลือ ตนเองได้ ไม่คอยแต่จะรอความช่วยเหลือจากผู้อื่น
18. มีอุดมคติ หมายถึง การมีปณิธานหรือคติธรรมประจำใจ และดำเนินชีวิตตาม แนวของปณิธานหรือคติธรรมที่ยึดมั่น รวมตลอดถึงการมีลักษณะมุ่งอนาคต และพยายามฝ่าฝืนสิ่งที่ตั้งงามให้กับชีวิต
19. มีความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ หมายถึง การเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนการกระทำเพื่อทำนุบำรุงให้คงอยู่ สืบไป

20. มีความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงทรัพยากรของชาติ หมายถึง การเห็นคุณค่าในทรัพยากรของชาติ ตลอดจนการกระทำเพื่อทำนุบำรุงให้คงอยู่สืบไป
21. รู้จักเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน
22. มีความเมตตาอารี หมายถึง ความมีน้ำใจสงสารผู้ที่ตกอยู่ในความทุกข์ยากปรารถนาให้มนุษย์และสัตว์พันธุ์ทุกชนิดไม่ว่าจะได้กระทำหรือยังไม่ได้กระทำ
23. มีความกตัญญูกตเวที หมายถึง การสำนึกในบุญคุณของผู้อื่น และพยายามตอบแทนตามโอกาสอันควรด้วยวิธีการที่เหมาะสม
24. มีความกล้าหาญ หมายถึง การมีความกล้าในการตัดสินใจ กล้ารับผิด กล้าเป็นผู้นำ มีใจเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง ไม่หวาดหวั่นต่อความยากลำบากและอันตรายใดๆ กล้าทำทุกอย่างในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม
25. มีความสามัคคี หมายถึง การรวมกำลังกันไม่ว่าจะเป็นด้านกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์หรือกำลังสติปัญญา เพื่อสร้างประโยชน์สุขในทางที่เหมาะสมอันจะทำให้มีพลังในการปฏิบัติงานสูงขึ้น รวมถึงความรักใคร่ปรองดองระหว่างพี่น้องและญาติมิตร
26. มีความสมถะ ไม่โลภ อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง การพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขตามอัตภาพอย่างไม่เดือดร้อนทั้งกายและใจ อีกทั้งไม่ดิ้นรนอยากได้ในทรัพย์หรือวัตถุที่มากเกินไปเกินความต้องการพื้นฐานของชีวิต
27. อื่นๆ หมายถึง แนวคิดด้านจริยธรรมอื่นๆ นอกเหนือจากคุณลักษณะ 26 ด้านข้างต้น เช่น การพินิจในสิทธิของตนเอง มีน้ำใจนักกีฬา และใฝ่รู้ เป็นต้น

การสะท้อนแนวคิดด้านจริยธรรม หมายถึง การนำเสนอรูปแบบการดำเนินชีวิตของ "คนต้นเรื่อง" ในรายการ "คนค้นคน" เพื่อสื่อความหมายหรือย้ำความหมายของแนวคิดด้านจริยธรรมด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านต่อผู้ชม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางให้ทราบถึงการแสดงบทบาทของรายการสารคดีชีวิตเชิงละครทางโทรทัศน์ในการสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงเนื้อหารายการให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ชมในเชิงสร้างสรรค์สังคมต่อไป

2. เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวิจัยรายการนี้ในองค์ประกอบอื่นของการสื่อสารต่อไป เช่น ด้านผู้รับสาร และเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนในการสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรมในสื่ออื่นๆ ได้ต่อไป

3. ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่แก้ไขปัญหาสังคมตลอดจนบุคคลทั่วไปทราบและเข้าใจถึงปัญหาสังคมไทยมากยิ่งขึ้น จนอาจนำมาสู่การวางแนวทางแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมมากขึ้น

4. เป็นการส่งเสริมการทำความดีจากแง่คิดจริยธรรมต่างๆ แก่ผู้อ่าน ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีของการใช้หลักจริยธรรมแก้ปัญหาชีวิตและปัญหาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอุทิศตนเพื่อส่วนรวม หากผู้อ่านนำแนวคิดที่ได้นี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมโดยรวม